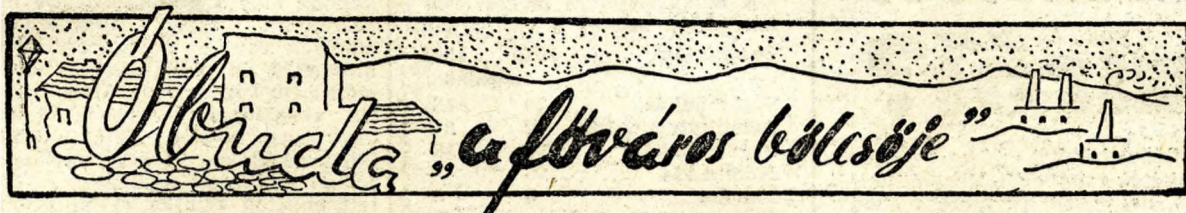

PEREMVÁROSOK...

A tömzsiorrú hatos autóbusz úgy rohan, mintha valami széles sugárúton robogna. Elsuhan a Kiskoronautca fakapus, ezer ki-beszögellésben épített udvarai előtt, jobbra-balra hagyja maga mögött a macskaköves mellékutakat, sima tetején megmegízzen egy alacsonyra hajló eperfa lombja. Az ives fakapuk keskeny, arnyas udvarokra nyílnak, még így robogás közben is az utas szemébe villan egy-egy díszes kút, egy-egy dűslombú, kékesfekete lugas az udvar közepén, hosszanti ágyásba ültetett muskálly, faragott-festett veranda. A ki-beöltökapus udvarok iromba kövén sovány kutyá fut kereszttül éppen vagy fáradt kakas tollászokdik. Gyönyörű, szőke lány hajol ki a földtől három arasznál nem magasabb ablakon, két könyékre támaszkodik, a rohanó autóbusz után tekint. Tagbaszakadt, kékkötényes rövidnadrágos, facipős legény kopog végig az utcán, kezében fatálca — sütemények. Süt a nap, délután négy óra. A hatos bekanyarodik a Flórián-térre és megáll az emeletes Fűszerudvar előtt.

Két város egymás fölött

A szakértők azt mondják, Óbudán nem tenni két kapavágást, hogy valami ókori emlékek elő ne bukkanjanak a föld alól. A Margithidtól Pünkösdfürdőig, a Hajógyári szigetől a

Öreg óbudai ház

Bécsi-úti vámgig egy halot, földbetemelet város tetején élnek az emberek. A tágas, fényűző Aquincum a római légiók székhelye volt, egyes tudósok szerint itt élt, ezt a még kifogástalan, ép fővárost választotta székhelyéül Attila is. Arpád fedelem Csepel-sziget elfoglalása után itt ültette fel tanyáját. Utána a királyok sorra lakták — Mátyás kastélyt is építették. A virágzó, önálló fennhatósággal bíró dunai lásváros egyre élesebb oroszánkörmöket növesztett: itt jelent meg először — ha szerényen és nyomokban is — a magyar ipar.

Mikor és hogyan? Valószínű, hogy a római légiók téglagyárjai több-kevesebb szünettel az összes közbeneső korokban működtek. Százötven esz-jendeje lehet, nem kevesebb, hogy az első kékfestők — hasas üvegekkel és neveltséges kádakkal — telket béreltek, raktártetőket húztak és forralni kezdték savanyú illatú folyadékaikat. A nagyszigeti révben jól földoszták a osónakokat, hajókat kezdték „fenekelni”, gyalupadokat állítottak be. A Monarchia jónak látta itt készíttetni nemsokára a dunai hajókat — olcsóbb munkabérért, ingyen fáért. A kistermelő — borász és méhész — óbudai polgár vállat vont és elment csinálni, ami jobban jövedelmezett. Kerljét, szőlőjét éjszaka ápolta és vasárnap és olyan hajós, téglavető és kékfestő lett, amelyet nem sokat láttak még ezen a vidéken.

A városka túlságosan nagyra növekedett, csápjait csak 1876-ban vágta le a kiegyezés. Óbudát Budához, Budát Pesthez csatolták. Közlekedést, közműveket nem kapott. Hanyatlani kezdett, végül kullogni a roham-ütemben fejlődő főváros után. Ebben a felemás, furcsa formában maradt meg maig. Elő múzeum. A Goldberger-gyár két és félmillió méter anyagot festett meg az elmúlt hónapban és a körülötte lakó óbudai polgárok 3 vagon saját földjükön termelt gabonát szolgáltatott be az elbírt határidőre. Van aki villamossal jár

haza földjéről és van, akinek még ekéje sincsen. Asóval dolgozik a búzaföldön. „Ezt mifelénk mindig is így szokták” — mondja.

A „nagybirtok” és a „zsellér”

A téglagyár: nagybirtok. A téglagyári munkás: zsellér. A telep földjén születik, ott hal meg. Egymás közt azon tréfálkoznak: „Olyanok vagyunk, mint a hercegi családok, csak nem a vagyont hagyjuk apáról fiúra, hanem a szegénységet...”

A Nagybatányi téglagyár lakótelepén (füves, bokros telek, melynek két sarkában a volt szárítóokban lakik a téglagyári munkásság) az egyik házat kitatarozták és óvodának rendezték be (ilyet sem látott még a Nagybatányi-telep, mióta fennáll!) A lakóház egyik verandáján figyel csak egy hajóssapkás férfi.

— Mi az, Lackó elvtárs, szabad-ságon?

— Azon.

Lackó elvtárs meginvítál dennünket térjünk be a portára.

Szoba konyha inkább rosszul, mint jól felszerelve. A ház maga kertés és frissen meszelt, valamivel — egy árnyalattal — büszkébb külsejű, mint Óbuda többi roskatag párezer házacsakája.

— Egy csak a baj — mondja Lackó (és ezt még kétszer-háromszor megismétli a beszélgetés alatt) — egy csak a nagy baj, az, hogy az ajtófélfát senki nem jött el a gyárból megcsinálni. Bejelentettem, de meg nem csinálták.

A konyhát a szobával összekötő ajtó keretéről van szó. Kiemelhető a falból — valószínűleg elkorhadt —, billeg.

Tűzhely, kredenc, tükör, asztal, szék: ez a konyha. Szekrény, dupla ágy, fölött a kettő között és úgy, hogy ha lezuhan, két személyt azonnal és biztos halált okozza, felfüggesztve a súlyos falóra. Lackó János

cserepezőmunkás panaszainak ütemére ketyeg.

— Sok a levonás. Nekem levonják a minta elkészítését az időmből. Azt ezelőtt szobrázok csinálták, mi elvállaltuk de rosszul jöttünk ki vele. Sok a levonás a rossz cseréért is.

Itt az előjáró is, Nezvál elvtárs. Semmit sem jegyez fel, de mindent tud. Azt is, hogy erről az egész kérdésről — noha Lackó története nem nagyon világos — érdemes beszélni.

A Goldberger-gyár régi traktusa

„Itt x-el fogom ezt a dolgot kitisztítani” — mondja. A panaszosok ügyét is így intézi, az előjáróság folyosóján. Egyformán meghallgat panasztevőt és halóságot, mindegyikre ügyre jól emlékszik és mindegyikre fejből határidőt tűz ki. A kicsiny előjáróban mintha egy még kisebb, ceruzákkal, naptárakkal, stopperórákkal felszerelt titkár működne, telefonkagylóval az egyik kezében, határidőnaplóval a másikban. A Lackó-ügy jó vágányokon fut: sürgősre van bejegyezve.

Tardos Tibor